

21.08.2023

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2023/477
Toplantı Tarihi/Sayısı : 31.7.2023/210
Karar Numarası : 2023/585
Başvuran : E.A.
Başvuran Vekili : -
Adres :
1- ... Seyahat
Muhatap Kurum/Kişi : 2- ... Turizm Sanayi Ticaret Limited Şirketi
Muhatap Adres :

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın engelli bireylere tanınan indirimli bilet uygulamasından faydalandırılmamasının engellilik temelinde ayrımcılık yasağını ihlal ettiği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. %52 oranında engelli olduğunu ve Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından kendisine verilen engelli kimlik kartının bulunduğunu,

b. 8/7/2022 tarihinde, Balıkesir Şehirler Arası Otobüs Terminali'nde seyahat etmek istediği ... adlı otobüs firmasının acentesi olan ... Turizm firmasına 18/7/2022 tarihli İzmir seferleri için bilet ücreti sorduğunu, bilet ücretinin, 9:15 seferi için 75 TL olduğu bilgisinin verildiğini, firmanın web sitesinde ve aracı bilet platformlarında da bilet ücretinin aynı olduğunu,

c. Engelli kimlik kartını ibraz etmek suretiyle engelli yolcular için sunulan indirimli bilet uygulamasından faydalanmak istediğini gişedeki personele söylemesine rağmen gişede görevli personelin kendisine "engelli indiriminin sistemden uygulanamadığını" ifade ettiğini, bu durum karşısında bileti indirimsiz ücreti üzerinden satın almak zorunda kaldığını,

ç. Seyahat ettiği ... Seyahat firması ile bileti düzenleyen ... firmalarına, bu konu hakkında şikayetini ve engellilere uygulanması gereken %30 veya %40 indirim oranındaki ücret indirimi tutarının kendisine iade edilmesi talebini hem e-posta olarak hem de "...".com adlı web sitesi üzerinden bildirdiğini,

d. ... Turizm Sanayi Ticaret Limited Şirketi firmasının kendisini telefonla aradığını ve firmalarında engellilere %30 indirim uygulandığını ancak muhatabın ... firması olduğunu, kendilerinin bu firmaya ve duruma müdahale edemeyeceklerini bildirdiğini,

e. Bunun üzerine, konuya ilişkin olarak 10/9/2022 tarihinde CİMER üzerinden Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına başvuru yaptığı, başvuru sonucunda Bakanlık tarafından, 8/1/2018 tarihli ve 30295 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin 56'ncı maddesinin on birinci fıkrası gereğince, ... Seyahat firmasına 3/10/2022 tarihli ve UAB ELK-A Seri 022424 sayılı kararla 5 uyarı cezası verildiğini,

f. Engelli bireylere tanınan indirimli bilet uygulamasından faydalandırılmamasının engellilik temelinde doğrudan ayrımcılık teşkil ettiğini iddia etmektedir.

3. Muhatap ... Seyahat firmasından alınan yazılı görüşte özetle;

a. Bileti düzenleyen ...Turizm Sanayi Ticaret Limited Şirketi firmasından konu ile ilgili savunmanın alındığı, 18/7/2022 tarihli Balıkesir-İzmir seferinin ücretinin Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına bildirilen ücret tarifesinde 100 TL olarak görünmesine karşın, yaz sezonu olması nedeniyle biletin engelli, öğrenci gözetilmeksizin herkes için indirimli düzenlendiği, ancak bileti düzenleyen görevlinin işe yeni başlamış olmasından dolayı konuya hakim olmadığı ve başvurana açıklayıcı davranmadığı için mağduriyet yaşandığının bildirildiği,

b. Engelli bireyler için Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından belirlenen oranlarda indirim yapılmasının zorunlu olduğunun bilindiği ve başvuranın mağduriyetinin giderilmesi için kendisine ulaşılmaya çalışıldığı, başvuranın firmaya ulaşması durumunda kendisine Balıkesir-İzmir ve İzmir-Balıkesir güzergahlarında 2 adet ücretsiz bilet verileceği ve başvuruya konu seferin bilet ücretinin iade edileceği belirtilmiştir.

4. Muhatapın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. Biletini aldığı ulaşım hizmetinin ... Seyahat firması tarafından gerçekleştirildiği,

b. 18/7/2022 tarihli Balıkesir-İzmir seferinin ücretinin Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına bildirilen ücret tarifesinde 100 TL olarak görünmesine karşın biletin engelli, öğrenci gözetilmeksizin herkes için indirimli kesildiği savunmasına ilişkin elle tutulur hiçbir kanıt olmadığı ve herhangi bir indirim bilgisi verilmeden kendisinden biletin tam ücretinin alındığı,

c. Başvuruya konu olaya ilişkin olarak Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Zabıta Dairesi Başkanlığına 1/3/2023 tarihinde başvuru yaptığı, 4/3/2023 tarihinde bileti satan acente olan ... Turizm marka adlı... Turizm San. Tic.Ltd. Şti'ne zabıta tarafından ihbarname düzenlendiği,

ç. Engelli bireylere tanınan indirimli bilet uygulamasından faydalandırılmaması nedeniyle oluşan zararının tazmin edilmesi için 28/11/2013 tarihli ve 28835 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde, 2/11/2022 tarihinde ... Seyahat firması aleyhine İzmir İl Tüketici Hakem Heyetine başvuruda bulunduğu ve kendisine ödediği bilet ücretine yapılması gereken %30 ya da %40 indirim üzerinden para iadesi yapılmasını talep ettiği,

d. Heyet tarafından, 31/3/2023 tarihli ve 007920230000721 sayılı karar ile firmanın savunma olarak açıklayıcı bir belge sunmaması nedeniyle, %40 indirim oranı ile bilet ücreti 45 TL olması gerekirken başvuranın 75 TL ödemiş olmasından dolayı aradaki farkın başvuru tarihinden itibaren işleyecek yasal faiziyle birlikte kendisine iade edilmesine karar verildiği,

e. Muhatap tarafından yapılmış olan uzlaşma talebinin reddedildiği belirtilmekte ve muhataba idari para

cezası verilmesi talep edilmektedir.

5. Başvuruya konu otobüs biletinin ... Seyahat firmasının acentesi olduğu iddia edilen ... Turizm firması tarafından düzenlenmiş olması nedeniyle ... Turizm Sanayi Ticaret Limited Şirketi'nden alınan yazılı görüşte özetle;

a. ... Seyahat firmasına kendileri değil diğer şirketleri olan... Turizm Tic. Ltd. Şti. tarafından, taraflar arasında sözleşme yapılarak (F2 yetki belgesi ile) acentelik hizmeti verildiği,

b. Başvuranın iddialarına ilişkin olarak, firma personelinin ... Seyahat firmasının bilet düzenleme sisteminden engelli indirimini kontrol ettiği, indirim olmadığını görerek başvurana bildirdiği ve sistem izin vermediği için biletin tam ücret üzerinden düzenlendiği,

c. Bilet ücret iadesinin ... Seyahat firması tarafından yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

6. ... Turizm'in yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle;

a. ... Turizm firmasında çalışan gişe görevlisinin, ... Seyahat firmasının bilet otomasyon yazılımı üzerinden engelli indirimini uygulamayı denediğine ve sistemin indirimin uygulanmasına izin vermediğine şahit olduğu,

b. Ancak engelli kimlik kartını ibraz eden herkese bu indirimin sağlanması gerekirken, gişe görevlisinin, indirimi uygulayabilmek adına ... Seyahat firmasının genel merkezi ile iletişime geçmediği, mağdur edildiği ve ayrımcılığa uğradığı,

c. ... Seyahat firmasının yazılı görüşüne karşı tüm cevaplarının geçerli olduğu bildirilmekte ve her iki firmaya idari para cezası verilmesi talep edilmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

7. Anayasa'nın "Kanun önünde eşitlik" başlıklı 10'uncu maddesi şöyledir:

"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (...) (Ek fıkra: 7/5/2010-5982/1 md.) Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. (...)"

8. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

9. Anayasa'nın "Yerleşme ve seyahat hürriyeti" başlıklı 23'üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkrası şöyledir:

"Herkes yerleşme ve seyahat hürriyetine sahiptir."

(...)

Seyahat hürriyeti, suç soruşturma ve kovuşturması sebebiyle ve suç işlenmesini önlemek; amaçlarıyla kanunla sınırlanabilir."

10. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinin (d) bendine göre: *"Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde"*

yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi” ve (f) bendine göre: “Engelli: Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duyuusal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit şartlarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre şartlarından etkilenen bireyi (...) ifade eder.”

11. 6701 sayılı Kanun’un “Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı” başlıklı 3’üncü maddesi şöyledir:

“(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.

(...)

(4) Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.”

12.6701 sayılı Kanun’un “Ayrımcılık türleri” başlıklı 4’üncü maddesinin birinci fıkrasında, ayrımcılık türleri: “a) Ayrı tutma. b) Ayrımcılık talimatı verme ve bu talimatları uygulama. c) Çoklu ayrımcılık. ç) Doğrudan ayrımcılık. d) Dolaylı ayrımcılık. e) İşyerinde yıldırma. f) Makul düzenleme yapmama. g) Taciz. ğ) Varsayılan temele dayalı ayrımcılık.” olarak sıralanmıştır.

13. 6701 sayılı Kanun’un “Ayrımcılık yasağının kapsamı” başlıklı 5’inci maddesinin birinci ve ikinci fıkrası şöyledir:

“Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar.

Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerin planlanması, sunulması ve denetlenmesinden sorumlu olan kişi ve kurumlar, farklı engelli grupların ihtiyaçlarını dikkate almakla ve makul düzenlemelerin yapılmasını sağlamakla yükümlüdür.”

14. 6701 sayılı Kanun’un 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde Kurum’un, “ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmekle görevli olduğu” düzenlenmiştir.

15. 6701 sayılı Kanun’un “İspat yükü” başlıklı 21’inci maddesi şöyledir:

“Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

16. 6701 sayılı Kanun'un "Başvurular" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrasında "*Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.*" hükmü bulunmaktadır. Somut başvuruda başvuran, %52 oranında engelli olduğuna ilişkin raporu bulunduğu için şehirlerarası yolcu taşımacılığı imkânından indirimli olarak yararlanmak istediğini ancak indirimin kendisi için uygulanmadığını, indirimli bilet uygulamasından faydalandırılmamasının engellilik temelinde ayrımcılık teşkil ettiğini iddia etmektedir. Yapılan inceleme neticesinde başvurunun esastan incelenebilecek bir başvuru olduğu değerlendirilmesine varılmıştır.

17. Ayrımcılık yasağı, uluslararası insan hakları hukukunun temelinde yer almakta ve pek çok uluslararası insan hakları sözleşmesinde özel olarak düzenlenmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 14'üncü maddesine göre; "*Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer kanaatler, ulusal veya sosyal köken, ulusal bir azınlığa mensupluk, servet, doğum veya herhangi başka bir durum bakımından hiçbir ayrımcılık yapılmadan güvence altına alınır.*"

18. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında ayrımcılık; objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunulması olarak tanımlanmıştır (AİHM, Willis/Birleşik Krallık, B.No:36042/97, 11/6/2002, para.48; AİHM, Okpisz/Almanya, B.No:59140/00, 25/10/2005, para.33). Ayrımcılık yasağının ihlal edilip edilmediğini değerlendirmek için öncelikle ayrımcılığa neden olduğu iddia edilen işlemin ya da eylemin amacı ile sonucu arasındaki ilişkiye bakmak gerekmektedir. AİHM kararlarına göre, muameledeki farklılık, objektif ve makul bir gerekçeye sahip değilse ya da meşru bir amaç izlenmemişse ayrımcılık söz konusudur (AİHM, Abdulaziz, Cabales ve Balkandali/Birleşik Krallık, B. No. 9214/80..., 28/5/1985, para.72).

19. Anayasa Mahkemesi (AYM) kararlarında da; nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılmayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler Anayasa'nın 10'uncu maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilmektedir (AYM, Nuriye Arpa, B. No: 2018/18505, 16/6/2021, para.58). Bu nedenle hukuksal durumları aynı olanlara yönelik farklı muamelenin objektif ve makul bir sebebe dayandığı, farklı muamelenin öngörülen meşru amaç ile orantılı olduğu, diğer bir ifadeyle farklı muameleyle tabi tutulan kişiye aşırı ve olağanın ötesinde bir külfet yüklenmediği hâllerde eşitlik ilkesi ihlal edilmeyecektir (AYM, Burcu Reis, B. No: 2016/5824, 28/12/2021, para.50).

20. Birleşmiş Milletler Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme'nin (EHİS) 2'nci maddesine göre "*Engelliliğe dayalı ayrımcılık, siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı ve makul düzenlemelerin gerçekleştirilmemesini kapsamaktadır.*"

21. 7/7/2005 tarihli ve 5378 sayılı Engelliler Hakkında Kanun'un "*Tanımlar*" başlıklı 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendi; "*Siyasi, ekonomik, sosyal, kültürel, medeni veya başka herhangi bir alanda insan hak ve temel özgürlüklerinin tam ve diğerleri ile eşit koşullar altında kullanılması veya bunlardan yararlanılması önünde engelliliğe dayalı olarak gerçekleştirilen her türlü ayırım, dışlama veya kısıtlamayı*" engelliliğe dayalı ayrımcılık olarak ifade etmektedir. Aynı

maddenin (a) bendinde ise, “engelliliğe dayalı ayrımcılık temeline dayanan ve engellinin hak ve özgürlüklerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını engelleyen, kısıtlayan veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi” doğrudan ayrımcılık olarak ifade edilmektedir.

22. 5378 sayılı Kanun’un “Topluma dâhil olma” başlıklı 4/B maddesi ise, “Engellilerin toplumdaki tecrit edilmeleri ve ayrı tutulmaları önlenir. Engellilerin diğer bireylerle eşit koşullarda bağımsız olarak toplum içinde yaşamaları esas olup, özel bir yaşama düzenine zorlanamazlar. Engellilerin topluma dâhil olmaları ve toplum içinde yaşamaları amacıyla bireysel destek hizmetleri de dâhil olmak üzere ihtiyaç duydukları toplum temelli destek hizmetlerine erişimleri sağlanır.” hükmünü içermektedir.

23. EHİS’in 18’inci maddesinde Taraf Devletlerin, engellilerin diğer bireylerle eşit koşullar altında seyahat ve yerleşim yerini seçme özgürlüğünü kabul ettiğine vurgu yapılmıştır. Yine Sözleşme’nin 20’nci maddesine göre Taraf Devletlerin engellilerin olanaklar çerçevesinde azami ölçüde bağımsız hareket edebilmesini sağlamak için etkin bir şekilde gerekli tüm tedbirleri alacağı ifade edilmiştir. Engellilerin istedikleri şekil ve zamanda karşılanabilir bir maliyetle hareket edebilmelerinin kolaylaştırılması da alınması gereken bu tedbirler arasında sayılmıştır.

24. Somut olayda başvuran, 8/7/2022 tarihinde, seyahat etmek istediği ... Seyahat isimli firmanın Balıkesir ilindeki acentesi olan ... Turizm firmasından Balıkesir ilinden İzmir iline gitmek üzere 18/7/2022 tarihi için bilet almak istediğini, bilet ücretinin kendisine, internet sayfasında olduğu gibi, 75 TL olarak bildirildiğini, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından kendisine verilen ve %52 oranında engelli olduğunu gösteren kimlik kartını ibraz etmesine rağmen gişede görevli personelin kendisine “engelli indiriminin sistemden uygulanmadığını” söylediğini ve engellilere tanınan indirimden faydalandırılmayarak bileti tam ücretini ödemek zorunda kalarak satın aldığını ve bu durumun engellilik temelinde ayrımcılık teşkil ettiğini iddia etmektedir.

25. Muhatap firma başvuranın iddialarına karşı, 18/7/2022 tarihli Balıkesir-İzmir seferinin ücretinin Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına bildirilen ücret tarifesinde 100 TL olarak görünmesine karşın yaz sezonu olması nedeniyle biletin engelli, öğrenci gözetilmeksizin herkes için indirimli düzenlendiği ancak bileti düzenleyen görevlinin işe yeni başlamış olması nedeniyle konuya hakim olmamasından dolayı başvurana açıklayıcı davranmadığı, mağduriyet yaşandığı ve engelli bireyler için Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı tarafından belirlenen oranlarda indirim yapılmasının zorunlu olduğunun bilindiği şeklinde cevap vermiştir.

26. Karayolu Taşıma Yönetmeliği’nin “Ücret Tarifeleri” başlıklı 56’ncı maddesinin on birinci fıkrası, “Yetki belgesi sahipleri, en az %40 oranında engelli olduğunu belgeleyen kişilere; 20 koltuğa kadar olan taşıtlar için 1 kişiye, 20 koltuktan fazla koltuğa sahip taşıtlar için ise en fazla 2 kişiye, geçerli ücret tarifesi üzerinden bilet ücretinde %40 indirim uygulanır. Ancak, aynı taşıtla taşınacak engelli yolcu sayısının 20 koltuğa kadar olan taşıtlarda 1’den fazla, 20 koltuktan fazla koltuğa sahip taşıtlarda ise 2’den fazla olması halinde, her fazla engelli yolcu için, geçerli ücret tarifesi üzerinden bilet ücretinde %30 indirim uygulanır. Bu fıkraya uymayan yetki belgesi sahiplerine 5 uyarı verilir.” hükmünü haizdir. Dolayısıyla bu Yönetmelik kapsamındaki yetki belgesi

sahipleri belirli oranlara sahip engelli bireylere belirli yolcu sayıları nazara alınarak indirim uygulamak zorunluluğu karşısında başvuranın dosyaya ekli sağlık kurulu raporuna göre %52 olan engel oranının bulunduğu ve bu haliyle de başvurana yolcu taşımacılığı yapan muhatap şirket yetkilileri tarafından geçerli ücret tarifesi üzerinden indirim uygulanması gerektiği değerlendirilmektedir.

27. Başvuruya ekli ... Seyahat firmasına ait sefer bilgilerini gösterir belgeye göre; tek kişilik bilet ücretinin 75 TL olduğu ve başvuran tarafından bu meblağın ödendiği görülmektedir. Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin 56'ncı maddesine göre asgari indirim tutarının belirlenmesi için 20 koltuktan fazla koltuğa sahip taşıtlarda ikiden fazla engelli yolcu taşınması halinde geçerli ücret tarifesi üzerinden en az %30 oranında indirim uygulanması gerektiği görülmektedir. Buna göre, somut olayda biletin görünen ücreti olan 75 TL üzerinden Karayolu Taşıma Yönetmeliği'ne göre %30 veya %40 oranında indirim uygulandığı takdirde bilet ücretinin 45 ile 52,50 TL arasında değişkenlik göstereceği anlaşılmaktadır.

28. Başvuranın CİMER üzerinden Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına yaptığı başvuru üzerine muhatap ... firmasına Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin 56'ncı maddesinin on birinci fıkrası doğrultusunda 5 uyarı cezası verilmiş; İzmir İl Tüketici Hakem Heyeti'ne yaptığı başvuru neticesinde ise muhatap firmanın tam bilet ücreti ile indirimli bilet ücreti arasındaki farkın yasal faiziyle birlikte başvurana iade etmesine karar verilmiştir.

29. Otobüs ile şehirlerarası ulaşımda engelli yolculara sunulan indirimli bilet alma hakkı, belirli oranda engeli bulunan bireylere, belirli yolcu kapasitesinin üzerinde olmak koşuluyla, Anayasa'nın ilgili maddeleri, EHİS hükümleri, 5378 sayılı Kanun'un 4/B maddesi ve Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin ilgili hükmü çerçevesinde pozitif ayrımcılık uygulaması olarak sunulmaktadır. Bu kapsamda engellilerin toplumsal hayata diğerleriyle eşit bir şekilde tam ve etkin katılımlarını sağlamaya yönelik bu uygulama hayata geçirilirken, uygulayıcıların üzerlerine düşen yükümlülükleri yerine getirmeleri büyük önem taşımaktadır.

30. Başvuruya konu olaya ilişkin olarak ... Seyahat firmasının Balıkesir'deki acentesi olduğu iddia edilen ... Turizm Sanayi Ticaret Limited Şirketi'nden alınan görüş yazısında, ... firmasına kendileri değil diğer şirketleri olan ... Turizm Sanayi Ticaret Limited Şirketi tarafından, taraflar arasında sözleşme yapılarak (F2 yetki belgesi ile) acentelik hizmeti verildiği; başvuranın iddialarına ilişkin olarak ise firma personelinin ... Seyahat firmasının bilet kesme sisteminden engelli indirimini kontrol ettiği, indirim olmadığını görerek başvurana bildirdiği, sistem izin vermediği için biletin tam ücret üzerinden kesildiği ve bilet ücreti iadesinin ... Seyahat firması tarafından yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Başvuran, bu görüşe ilişkin sunduğu cevap yazısında, gişe görevlisinin bilet otomasyon sisteminden indirimi uygulamaya çalıştığına ve sistemin indirimin uygulanmasına izin vermediğine şahit olduğunu ancak görevlinin durumu bildirmek ve indirimi sağlamak için ... Seyahat firmasının genel merkezi ile iletişime geçmediğini belirtmiştir. Bu kapsamda, bilet kesme sisteminin indirim uygulanmasına izin vermediği görülmekle birlikte, ilgili mevzuat hükümlerince engelli bireyler için tanınan, yolcu taşımacılığı alanında çalışan herkesçe bilinmesi ve uygulanması gereken indirimli şehirlerarası ulaşım hakkının kullanılmasına hiçbir şekilde engel olunmaması ve hakkın kullanılmasının sağlanması için azami çabanın gösterilmesi gerektiği ancak bileti kesen firmanın bu yönde bir eylemde bulunmadığı

değerlendirilmektedir.

31. Öte yandan, Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin "*Yetki belgesi sahiplerinin ortak yükümlülükleri*" başlıklı 40'inci maddesinin birinci fıkrası, "*Acenteler ve taşıma işleri komisyoncuları; bu sıfatla yapmış oldukları faaliyet ve işlemlerden, taşımacılar ile müştereken ve müteselsilen sorumludurlar.*" hükmünü içermektedir. Bu çerçevede, 6701 sayılı Kanun'un ayrımcılık yasağının kapsamını düzenleyen 5'inci maddesi de dikkate alındığında, ulaşım hizmetini veren ... Seyahat firması ile birlikte, adına başvuruya konu otobüs biletini düzenleyen ve işletme adı ... Turizm olan ...Turizm Sanayi Ticaret Limited Şirketi'nin de ayrımcılık yasağının ihlalden dolayı sorumlu tutulabileceği değerlendirilmektedir.

32. Kurumumuzun daha önceki kararlarında da ifade edildiği üzere 6701 sayılı Kanun, 5378 sayılı Kanun ve EHİS hükümleri birlikte dikkate alındığında muhatap şirket(ler)in ayrımcı muamelenin önlenmesi adına engelli yolcuların indirimli bilet talebine yönelik birtakım sorumlulukları yerine getirmesi beklenmektedir (Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), B. No: 2022/137, K. No: 2022/744, 12/10/2022, para. 26; Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), B. No: 2022/1264, K. No: 2023/62, 24/1/2023, para. 27.). 6701 sayılı Kanun'un 5'inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında ulaşım hizmeti sunan özel hukuk tüzel kişilerinin yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmak üzere başvurmuş kişi aleyhine ayrımcılık yapamayacağı hüküm altına alınmıştır. Bu halde muhataplar ... Seyahat ve ...Turizm firmalarının da şehirlerarası ulaşım faaliyeti yürütmesi ve Karayolu Taşıma Yönetmeliği ile 6701 sayılı Kanun kapsamındaki yükümlülükleri nedeniyle başvuran ve diğer engelli bireyler için tanınan indirimli bilet hakkını gereği gibi uygulaması ve engelli bireylere yönelik ayrımcı muamele oluşturabilecek tavır ve tutumlardan uzak durması beklenmektedir. Ne var ki somut olay çerçevesinde muhatapların engelli bireylerin indirimli bilet uygulamasından faydalanması konusunda yükümlülüklerini yerine getirmedikleri değerlendirilmiştir.

33. Yukarıda ayrıntıları verilen başvuru dosyası ve ilgili mevzuat hükümleri birlikte incelendiğinde, başvuranın muhatabın acentesine başvurması ve engelli olduğunu beyan etmesine rağmen Karayolu Taşıma Yönetmeliği'nin engelliler için öngördüğü düzenlemelerin muhatap firma ve acentesi tarafından uygulanmamasının objektif ve makul bir gerekçesinin olmadığı ve engellilik temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞI İHLALİ YAPILDIĞINA ,

B. Muhatap ...- ... Seyahat hakkında 20.000 TL, muhatap ...Turizm Sanayi Ticaret Limited Şirketi hakkında 20.000 TL İDARİ PARA CEZASI UYGULANMASINA,

C. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

D. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

31/7/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
II. Başkan

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi
(İzinli)

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi
(İzinli)

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi